

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ „ЕКЗАРХ АНТИМ I“

6100 Казанлък, ул. „Св. Климент Охридски“, № 2
канцелария: 0876 879 948
e-mail: soukk@abv.bg, www.antim1.com

Приложение 1
към Заповед № 2065/14.09.2020 г.

УТВЪРЖДАВАМ:

Радяна Стефанова

Директор на СУ „Екзарх Антим I“, гр. Казанлък

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ В СУ „ЕКЗАРХ АНТИМ I“, ГР. КАЗАНЛЪК

УЧЕБНА 2020/2021 ГОДИНА

*Програмата е създадена на основание чл. 263, ал. 1, т. 8 от Закона за предучилищното и училищното образование и е приета от Педагогическия съвет на проведено заседание с
Протокол № 10/02.09.2020 г.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Училищната програма за превенция на ранното напускане на ученици кореспондира с темата за приобщаващото образование като предпоставка за предотвратяване на социалното изключване. Базира се на основни принципи на приобщаващото образование:

- всяко дете има право на образование и трябва да има равен достъп до качествено образование
- гарантиране на достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
- прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че ученикът да развие максимално своя потенциал;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на училището;
- сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование –училището, ученика, семейството и общността
- намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на учениците в дейността на училището;
- нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на учениците за живот в приобщаващо общество;
- гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на СУ „Екзарх Антим I“ за превенция на ранното напускане на образователната система:

- ✓ Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)
- ✓ План за 2017 - 2018 г. за изпълнение на стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 - 2020)
- ✓ Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етническите малцинства (2015 – 2020)
- ✓ План за действие по изпълнение на националната стратегия за образователната интеграция на ученическите малцинства (2015 – 2020)
- ✓ Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността (2014 – 2020)
- ✓ Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020 година
- ✓ Рамкова програма за интегриране на ромите в българското общество /2010 – 2020 г./
- ✓ Национална стратегия на Р България за интегриране на ромите /2012 – 2020 г./;
- ✓ Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието;
- ✓ Закон за предучилищното и училищно образование;

- ✓ Наредба за приобщаващото образование;
- ✓ Закон за младежта,
- ✓ Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване до 2020 г.
- ✓ Областни и общински стратегически мерки за превенция от отпадане.
- ✓ Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление – национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за противодействие на училищния тормоз, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в

три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в Средно училище „Екзарх Антим I“ чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система;
- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях;
- планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане;

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

- Повишаване участието и ангажираността на родителите.
- Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество.
- Кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за компенсиране на ефекта от преждевременното напускане на училище

- създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я;
- завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на самостоятелна форма на обучение;
- популяризиране на възможностите за учене в клубове, библиотеки, читалища, младежки информационно-консултантски центрове, регионални и местни центрове;
- създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;
- Кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.
- Обучението по предприемачество.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини
2. Социални причини;
3. Образователни причини;
4. Етнокултурни причини;
5. Институционални причини;
6. Причини, свързани със здравния статус;

✓ Социално-икономически причини:

✓ *Лошото качество на живот на определени социални слоеве;*

✓ *Ниските доходи – невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);*

✓ *Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;*

✓ *Използване на детето, не посещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа);*

✓ Образователните причини:

✓ *затрудненията при усвояване на учебния материал;*

✓ *слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/ нежелание да се посещава училище;*

✓ *наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;*

✓ *възможност за обучение в професионална паралелка;*

- ✓ Етнокултурни причини:
- ✓ *по-ранното стъпване в брак;*
- ✓ *страх на родителите поради опасност от откраждане;*
- ✓ *по-ниска ценност на образованието;*

- ✓ Психологически причини:
- ✓ *Чувство за неуспех;*
- ✓ *Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;*
- ✓ *Самовъзприемане: „нямах късмет“, „не ми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;*

- ✓ Институционални причини;

Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище; недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система. Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието и науката, което е естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на преждевременното напускане на училище

- ✓ Причини, свързани със здравния статус;

В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца. Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

СУ „Екзарх Антим I“ – Казанлък е едно от училищата в България, в което няма отпаднали ученици. Ежегодният статистически задълбочен анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училищния колектив показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на СУ „Екзарх Антим I“ в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ни за развитие, подчинени на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** – осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес
- **публичност и прозрачност на цялостната политика** - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики,
- **обратна връзка** с институции, родители, педагогически съветник, ресурсен учител, класни ръководители, ученици и учители;
- **приемственост** – чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.
- **Идентифициране на рисковите фактори** – доклад анализи на психолог и класни ръководители.

Политиките и мерките, които СУ „Екзарх Антим I“ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всеки ученик. Отговорници за тяхното реализиране са всички, работещи в СУ „Екзарх Антим I“, а срокът за прилагането им е постоянен.

ПОЛИТИКИ И МЕРКИ В СУ „ЕКЗАРХ АНТИМ I“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. *Възможно е нежелание на родителите* детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици от центъра на града; по-ниска самооценка, невъзможност за прибиране в населеното място – загубване на детето.

Мерки: - Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на учениците от ромски произход, учениците със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в чужбина.

2. *Трудова миграция на родителите.* Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.

Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца – Детска педагогическа стая.

3. *Липса на грижи* от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестрички, както и за болни членове на семейството;

Мерки: Оказване на социална помощ – чрез дарения, както и получаване на социални стипендии;

4. *Недостатъчна образованост на родителите* и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на ученика. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на ученика за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи;

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези ученици за посещаване целодневната форма на организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с Директора, заместник-директор, учебна дейност, класни ръководители, педагогически съветник и мотивиране и приобщаване към училищната общност.

ЦЕЛ НА ПРОГРАМАТА

Разработване и изпълнение на комплекс от ефективни мерки и дейности за превенция и намаляване на риска от преждевременно напускане на ученици от идентифицираните рискови групи в училище.

ПЛАН ЗА МЕРКИТЕ И ДЕЙНОСТИТЕ ЗА РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРОГРАМАТА

Мерки за реализиране на политиките	Отговорник	Срок за изпълнение	Индикатори
I. МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕТО			
1. Осигуряване на позитивна образователна среда - училищен климат, атмосфера на взаимоотношения, управление			
Разработване и изпълнение на политики в училището			
Разработване и реализиране на мерки за проследяване на преместването и отсъствията на учениците/ежемесечни справки, писма/	Директор Заместник-директори, учебна дейност, класни ръководители	2020/2021	Бр. отсъствия Бр. преместени ученици
Планиране и осъществяване на контрол за редовно вписване на отсъствията на учениците в ЗУД и подаване на данните към Регистъра за движение на учениците	Директор Заместник-директори, учебна дейност	2020/2021	Брой извършени проверки
Планиране и осъществяване на контрол върху спазването на задълженията на класните ръководители - анализ и оце-няване на рисковите фактори за отпадане на ученици – ученици със слаб успех, лоша дисциплина, отсъствия, набелязани мерки от класни ръководители	Директор Заместник-директори, учебна дейност	2020/2021	Брой извършени проверки
Управление на информацията за преждевременно напусналите училище. Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи/съобразно различните причини от отпадане/	Класни ръководители	30.11.2020	Изготвен регистър
Работа по Национални програми и проекти като мярка за осигуряване на качествено образование и превенция на отпадащите ученици	Директор	2020/2021	Брой НП Брой проекти
Повишаване на броя на учениците, обхванати в целодневната организация на учебния ден.	Класни ръководители	2020/2021	Брой обхванати ученици към момента
Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна интерактивна среда – медиен център (ученическо радио, вестник).	Учители	2020/2021	
Мерки и дейности за намаляване на отсъствията на учениците:			
След всеки 3 допуснати отсъствия на ученика от училище класният ръководител уведомява родителя/лицето, което полага грижи за ученика, и обсъжда с него възможностите за отстраняване на причините за отсъствията.	Класни ръководители	2020/2021	Протоколи
Своевременно информиране на родителите за отсъствията и успеха на учениците;	Класни ръководители	2020/2021	Протоколи
Изготвяне на ежемесечни отчети от класните ръководители за броя на отсъствията и причините, поради които учениците отсъстват.	Класни ръководители	2020/2021	
Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение. - насочване на ученика към занимания, съобразени с неговите потребности; - Създаване на клубове по интереси в ГЦОУД в начален етап - индивидуална подкрепа за ученика от	Класни ръководители, учители, учители в ГЦОУД	2020/2021	

<p>личност, която той уважава;</p> <ul style="list-style-type: none"> - участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището; - други дейности, определени с правилника за дейността на СУ „Екзарх Антим I“. 			
<p>Извънкласни и извънучилищни дейности. Организиране на извънкласни клубове по интереси</p>	<p>Директор, Гергана Стайнова – ЗДУД Ръководителите на групите</p>	2020/2021	Брой обхванати ученици
<p>Изграждане на съдържателен и много-образен учебно-възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез целенасочена образователно-възпитателна работа, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Извънкласни дейности за превенция на поведението при ученици с риск от отпадане; - Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем; - Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват; 	<p>Всички</p>	2020/2021	
Мерки и дейности за подкрепа на учениците в риск от напускане чрез ученическо самоуправление:			
<p>Дейност на ученическия съвет - събира, обменя и популяризира мненията и идеите на учениците. Целта е да бъдат полезни на себе си и на училището и заедно да го превърнат в желана за тях територия чрез следните примерни дейности:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Провеждане на чести заседания на Ученическия съвет за решаване на текущи въпроси и вземане на решения. 2. Участие в издаване на ученически вестник. 3. Отбелязване на патронния празник на училището 4. Отбелязване на 1-ви декември - Международен ден за борба срещу СПИН. 5. Организиране на благотворителни кампании. 6. Отбелязване на 1-ви март. 7. Отбелязване на 22.04 - Ден на Земята. 8. Отбелязване на 9-ти май - Ден на Европа Ден на ученическо самоуправление, в който се провеждат избори за Управителен съвет на УС. <p>Това дава възможност на учениците да видят и да осъзнаят до някаква степен сложността на дейностите, упражнявани в институцията училище.</p>	<p>Ученически съвет Педагогически съветник</p>	2020/2021	Проведени прояви
Повишаване на качеството на образованието като предпоставка за развитие на личността на всяко дете и ученик и предотвратяване на преждевременното напускане на училище			
<p>Квалификация на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране и справяне със случаите на риск от преждеременно напускане на училище</p>	<p>Директор Мариам Куртиян - ЗДУД</p>	2020/2021	Брой обучени учители
<p>Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието и превръщането му в педагогически консултант;</p>	<p>Директор Мариам Куртиян - ЗДУД</p>	2020/2021	Брой обучени учители

По-голяма атрактивност на преподавания материал чрез електронни уроци, интерактивни методи, онагледяване, практическа насоченост	Учителите	2020/2021	Бр.извършени проверки Брой проведени открити уроци
Планиране и реализиране на обучение, ориентирано към потребностите на всеки ученик - личностно ориентиран подход	Учителите	2020/2021	Брой проверки
Анализиране на резултатите от обучението по отделните учебни предмети спрямо очакваните резултати	Учителите	2020/2021	Резултати от обучението
Анализ на движението на учениците и причини за напускането им	Директор	2020/2021	Брой напусна-ли ученици
Достъп до качествено образование за ученици със СОП			
Подобряване възможностите за обучение на ученици със СОП - осигуряване на допълнителна подкрепа - прилагане на единна методика за оценяване	Директор Учителите, работещи с ученици със СОП Ресурсен учител психолог/педагогически съветник	2020/2021	Брой разработени ИОП
II.ПОЛИТИКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ			
Повишаване участието и ангажираността на родителите. Родителите и местната общност са участници в процеса на образование. Те са основен фактор за подпомагане на децата и младите хора в риск от преждевременно напускане на училище и трябва да бъдат насърчавани чрез:			
Повишаване на отговорността на родителите и тяхната активност за сътрудничество с учителите и училищното ръководство с цел развитието на децата им с фокус върху родители от маргинални групи за насърчаване на редовното посещаване на училището;	Директор	2020/2021	Брой инициативи
Прилагане на нови подходи в работата с родителите – алтернативни родителски срещи, активно включване в общи дейности, родителите - партньори на училището;	Директор Класни ръководители	2020/2021	Брой срещи
Включване в осъществяването на граждански контрол в управлението на образователните институции;	Директор	2020/2021	Брой срещи
Утвърждаванена индивидуално и групово наставничество			
Планиране на дейности в плана на класния ръководител, насочени към идентифициране на ученици в риск и индивидуалното им консултиране	Класни ръководители	2020/2021	Брой проведени срещи
Инициативи за подпомагане на ученици в риск от техни съученици	Класни ръководители	2020/2021	Брой инициативи
III.ПОЛИТИКИ ЗА КОМПЕНСИРАНЕ НА ЕФЕКТА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ			
3.1.Отчет на дейностите и мерките по програмата	Директор	м. VI. 2021	Отчет
Набелязване на мерки за следващата учебна година.	Комисия	м. VI. 2021	

Провеждат се и редица други дейности, довели в годините до утвърждаването на СУ „Екзарх Антим I“ като училище, което работи с грижа за всеки ученик!

- Препоръката на Съвета на Европейския съюз от 28 юни 2011 г., засягаща политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище (2011/С 191/01), както и със стратегическата рамка на ЕС за сътрудничество в областта на образованието и обучението.
- Съгласно тази препоръка 1 като „преждевременно напуснали училище“ се определят лицата между 18 и 24 години, завършили едва основно образование или по-ниска

образователна степен, и които вече не участват в никаква форма на образование или обучение.

- За целите на стратегията „отпадане от училище” е отписването от училище на ученик до 18 годишна възраст преди завършване на последния гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище.

Система за превенция и противодействие на преждевременното отпадане от училище

